

gurean behintzat. Eta askori, ikasketak amaitu berritan, inolako eskarmenturik eta esperientziarik gabe, irakasle izatea egokitu zaio. Eta irakatsi beharraren beharrez ikasi du hala-holako irakasle izaten. Egoera horrelakoa izanik, ezin harrituko gara ikasleak oso kexu badira, ikasi gauzak buruz ikastera baino ez dituztela jartzen eta. Ezin harrituko gara, aldi berean, irakasleak kanpokoan ebaluaketa bat onartzera presatzen ezbadira eta horrelako ebaluaketa bati beldur baldin badiote. Zer ebaluatuko zaie, aurrez ezer irakatsi ez bazaie?

Aurrerapauso garrantzitsuak eman dira, azken hamarkadetan zehar, ikasleen ikaste-prozesuari dagozkien ezagutzetan. Ezagutza horietara egokituz moldatu beharko luke irakasleak —baita unibertsitatekoak ere— bere irakas-jarduera guztia. Horretarako prestakuntzan, ordea, ez du urratsik eman gure unibertsitateak. Kalitatezko irakaskuntza eskaini nahi badu, badago horretan zer jorraturik. Lan horri ere ekin beharko lioke noizpait gure unibertsitate gazte honek. Hobe orain geroago baino.□

SOZIOLINGUISTIKA

KIKE AMONARRIZ

A POR ELLOS!!

Goiz hartan, Don Jose Mariak gaizki lo egin eta gorputzari behar besteko atsedenik eman ez dionaren aurpegiz esnatu zen.

Besperako Telediaroan, Pujolen deklarazioak katalaneraz entzun eta beraz, azpтитuluen bidez jarraitu behar izan zituen. Berak!. Non eta Madrilen!

Astean zehar gero eta berri lazgarriagoak jaso zituen: Texasen epaile batek ama zigortu egin zuen alabari gaztelaniaz hitze-

giteagatik; Valencia inguruan, inoiz ikusitako manifestaziorik handienetako bat egina zuten katalaneraren alde eta batez ere PPren politikaren aurka, adiskide batek oparitu zion Penedeseko ardo-botila katalanera hutsez etiketatuta zegoen... Euskal Herrian zantzu kezagarri batzuk egon arren ez zirudien egoera oso alarmagarria zenik, baina orokorrean, gauzak bere onetik ateratzen ari ziren.

Marka guztiak hautsi zituena ordea, Gabriel Cañellas izan zen, Partidutik aldendu behar izan zuen Mallorcako lehendakariak. Dimisio/zesearen berri nola emango komunikabideen aurrean eta, katalanera hutsez!! Besterik ez genuen behar.

Don Jose Mariak gauza guzti hauek zituen buruan, Don Pelayoren errenkarnazioa zelakoan eta Covadongan zegoelakoan, mikrofono eta bideo-kameren aurrean jarri eta zirt-zart, zalantza izpirik ez sortzeko moduan, Gaztelako lurretatik gerra-aizkora atera zuenean: «el idioma castellano es la fuerza de intervención rápida de España», «fijar la primacía constitucional del castellano», «experimentos lingüísticos coactivos allí donde la lengua propia no es el castellano», ...

Handik gutxira, Covadongan egon ordez, Escorialen eta mikrofono eta bideo-kamera askoren aurrean zegoela konturatu ondoren, esanak nazioarteari begira esan zituela adierazi omen zuen eta beraiek, «elebitasun perfektuaren» (sic) alde daudela.

Xabier Leteren «Otsoa eta Txanogorritxu»ren abestia diskajogailuan jarri eta besaulkian eseri nintzen letra lasai-lasai entzuteko asmoz:

«Otsoak, uh,uh,uh,uh, mendi gainetan ugari.....».

(Parentesi artean esan dezadan, Aznarren adierazpen hauek Catalunyan sortu duten erreakzioa ezagututa, harrিতuta geratu naizela gure prentsak eskaini dien arreta eskasa ikusi ondoren.

Mallorcako Bunyolako Udalak *persona non grata* izendatu du honako arrazoi hauengatik: «Conducta contrària al futur de la humanitat, la seva agressió a la llengua pròpia de l'illa (Mallorca) i la seva falta de respecte a les institucions democràti-

ques». Mozioaren alde PSM-Nacionalistes de Mallorcako eta Independents de Bunyolako zinegotziak, PSOEkoa eta... baita PPko bat ere!!!.□

GOTZAIN BERRIEN IZENDAPENA

Bizkaiko gotzainak euskalduna izan behar omen du, edo gutxienez hemengoa, edo gutxienez euskal errealitatea eza-gutzen duena... Edo (beste batzarentzat) espainiarra izanik nahikoa omen da.

Eskandalua izugarria izan da; Xabier Arzallusek esanda-koak bete-betean jo baitu Estatuaren osaketaren inguruan dauden kontzepzio desberdinen arteko mugan.

Ez da hau izan, hala ere, era honetako lehen eskaera gure historian; prentsa bidez hainbatean irakurri ahal izan dugun bezala, mende haseran behin baino gehiagotan egin zituzten era honetako eskaerak euskal erakunde desberdinek.

Ni, agnostikoa izanik ere, erabat ados nago Xabier Arzallusek politiko eta kristau bezala egiten dituen eskaerekin: euskaldunen gotzainak euskalduna izan behar du. Punto. Alegia, euskaraz jakin behar du. Bost axola non jaioa den; baina euskaldunen gotzainak euskalduna izan behar du.

Arrazoizkoa derizkiot, ezein nazio, erakunde edo taldetako buruzagiek, zuzendu behar duten taldearen ezagupena izateari eta taldearekin komunikatzeko gai izateari. Batez ere, funtzionaltasun kontua da.

Gure herriarena kasu kuriozkoa baita: Euskal Herriko 5 gotzainetatik bakarra da euskalduna, eta euskaraz dakiten ia gotzain guztiak (Peruko Irizar, Bronxeko Garmendia...) Euskal Herritik kanpo daude.

Euskal politikariek luzatutako eskaera zuzen honek ordea, segida logikoa izan beharko luke:

Batetik, eliza mailan gotzainek duten arduraren pareko erantzukizuna duten arduradun politikoek ere, euskaldunak

izan beharko lukete (esate baterako, aldun nagusiak, hiri handienetako alkateak...). Gotzainak euskalduna izan behar baldin badu besteek ere bai; edo bestela gotzaina ere libre da.

Bestetik, gotzain euskalduna izateaz gain, elizaren menpeko hainbat erakunde eta zerbitzutan euskaldunenganako errespetu gehixeago izatea ere eskatu beharko litzateke: esate baterako, COPE irrati-katean euskarari leku gehiago eman ez eta Luis Herre rok zuzentzen duen «La linterna» bezalako saio erasotzaile, antieuskaldun eta gatazka pizleak kenduz.□

HIZKUNTZ ESKAKIZUNAK

Euskal Komunitate Autonomoan 1990. urtean martxan jarri zen hizkuntz eskakizunen plangintzaren emaitzak ezagutu berri ditugu.

Irakaskuntza-esparrua alde batera utzita, euskararen normalizazioak inoiz ezagutu duen plangintza teknikorik osatue-na, konplexuena eta sendoena; bai hartzen zuen jende kopuru a rengatik, erabili dituen aurrekontuengatik, hala nola eskatzen zuen zehaztasun-mailarengatik.

Eztabaida eta kritikak bidelagun izan ditu plangintza honek. Jakinmina zegoen emaitzen inguruan.

Plangintzan sartzen ziren lanpostuei dagozkien emaitzak honako hauek dira, lanpostu hutsak alde batera utzita:

- Dagokien eskakizuna egiaztatuta: %54
- Eskakizunen bat egiaztatuta baina dagokiena lortu gabe: %16
- Eskakizunik egiaztatu gabe: %15
- Adinarengatik salbuetsita: %15

Adinarengatik salbuetsiak alde batera utzita, %63ak zego-kion eskakizuna eskuratu du, %19ak bateren bat eta %18ak batere ez.

Pozteko moduko ondorioak dira zalantzarik gabe, oso plangintza gutxitan lortzen baita bi herenetako arrakasta maila osoa eta bosten bateko arrakasta partziala.

Plangintzak berak beraz, gaingitu du bere baliagarritasun-froga. Eta datu hau oso garrantzitsua da, sektore batzuk plangintzak berak porrot egin zezan nahi baitzuten, bazekitelako plangintza honek porrot eginez gero, oso zaila egingo zitzaiola administrazioari, neurri eta maila bereko alternatiba baliokiderik aurkitzea.

Arrakasta honen adierazgarri da, plangintzaren balorazioa kaleratu ondoren oso gutxi izan direla kontra azaldu diren ahotsak. Bestalde, hizkuntz eskakizunik egiaztatu ez duten funtzionariengan bildu dira alderdi eta sindikatuen kezka.

Hala ere, kontutan izanik, derrigortasun-eguna lanpostuen herenari ezarri zitzaiola, udal batzuk ez direla plangintzan sartu, Osakidetza, Ertzantza eta Estatu-administrazioko langileak oraindik plangintzatik kanpo daudela, eta lehen fase honetan p rofila egiaztatu duten langileak izan direla motibatuenak oro har, jaso dudan inpresioak poz baino ardura eta kezka gehiago sortu didala ezin dut ukatu.

Aurreratu dela, bidea luzea dela eta funtzionarien mundua oso zaila eta konplexua dela jakin arren, iruditzen zait, plangintzaren sinesgarritasunak eta jarraipenaren arrakastak iraugipen-data laburra dutela: edo urte gutxitako epean administrazioak, bere orokortasunean inplikazio politiko sakona agertzen du (udal eta sail horiek plangintzan sartuz, ezagupena erabilera bihurtuz, politikariak erabilaraziz eta sarrera-frogetan euskarari duen garrantzia emanaz) edo aurreratutako guztiak ez du ondorio nabarmenik izango, zonalderik euskaldunetako udal jakin batzuetatik eta goimailako erakundeetako sail jakin batzuetatik kanpora. □

EZKORTASUNA

Eta aurreko atalean esandakoa hobeto ulertzeko, azken bolada honetan, baita udal eta erakunde berrien osaketaren ondoren ere, administrazio mailan euskararen normalizazio-lanetan diharduten teknikari eta funtzionarioen artean somatzen dudana apatia eta ezkortasuna aipatu behar ditut.

Gaur egun, Jaurilaritza, Aldundi, udal eta bestelako erakundeetako euskara-teknikariek oro har oso prestakuntza ona dute, nahikoa baliabide teoriko-instrumental ere badute, baina sarri ez dute behar besteko babesik aurkitzen beren lanean.

Nik ezagutzen dudana jendearen batezbesteko adina 35 urte ingurukoa edo hortik beherakoa da, eta gehientsuenak euskararen aldeko benetako militanteak (izan) direla jakinik, oso beharrezkoa iruditzen zait kolektibo honi babes teknikoaz gain, babes instituzional eta herritar sendoa eskaintzea, euskararen normalizazio-prozesuaren sustatzaile izan beharko luketenak, galga bilaka ez daitezen.□

MESTIZAJEA

Kontzeptu berri hau indartsu sartu da kulturgintzan eta soziolinguistikan. Kontzeptu erakargarria da ezpairik gabe, baina oso nahasgarria gerta daitekeen anbiguotasunaren arriskua somatzen diot, neure gusturako.

Hizkuntz kontuei buruz ari garenean, eta euskarazko testuetan, askoz ere egokiagoa iruditzen zait «hizkuntz normalizazioa» kontzeptua erabiltzea. Erdietsi nahi den helburua askoz ere garbiagoa da, eta euskaldunok nahikoa argi dugu oso mestizatuta gaudela dagoeneko.

Mestizaje kontzeptua askoz ere erabilgarriagoa suertatzen zait kultur ekoizpenaren alorrean. Oso baliagarria izan daiteke bestalde, euskal kulturaren inguruan indarrean dagoen hainbat kontzeptzio *inmobilista* eta *esentzialista* malgutzeko.

Erdaraz irakurtzen dudanean berriz, erakargarria egiten zait (mestizaje cultural/logique m etisse...) erdaldunei *mugitu eta*

nahastu beharra adieraz diezaiekeelako, eta mezu honek euskararekiko hurbiltasuna erraz dezakeelako.

Hala ere badira oraindik, mestizaje kontzeptua *asimilazioa* - *rekin* nahasten dutenak.

Adibide bat jarriko dut: Donostian argitaratzen den egunkari batek zioenez, Euskal Herriko bi antzerki taldek (biak erdaldunak noski), estatuko beste antzerki-talde batzuekin batera proiektu amankomun bat landu behar zuten «dentro de un proyecto de mestizaje cultural».

Eta susmoa dut batzurentzat mestizajea horixe dela: «erre-gio» desberdinetatik datozenen artean proiektuak amankomunean burutzea «gaztelaniaz».

Horregatik, garrantzitsua izan daiteke mestizaje kontzeptua hizkuntz normalizazioaren aldeko indar eta erakundeek eskuratzea, erabiltzea eta zentzu euskaltzalean erabiltzea.□

HIZKUNTZ NORMALIZAZIOA AUZITAN

«Va siendo hora de que, desde la propia Cataluña, abordemos críticamente la significación de la política de ‘normalización lingüística’, sacudiéndonos los diversos complejos del síndrome nacionalista y el miedo a que se nos tache de nostálgicos del franquismo o de agentes del nacionalismo español, apelativos que vienen utilizándose como eficaz mordaza en la vida pública».

Hauxe da, *El viejo topo* aldizkarian (1995eko uztaila-abuztua / 87.zka) Rafael Nuñezek «¿A quiénes o qué se ha de ‘normalizar’?» izenburupean idatzitako artikulu luzeskaren aurkezpena.

Artikulua, *pujolismoari* eta hizkuntz normalizazioari Kataluniako ezker ez abertzaletik luzatutako kritika sakona da. Argudioak eta arrazoiak findu nahi dituenarentzat, irakurketa egokia.□